

บทที่ 3

วิธีดำเนินการวิจัย

การศึกษาศึกษาเรื่อง การจัดการการสื่อสารของผู้นำชุมชนในการจัดตั้งป่าชุมชนกรณีศึกษา บ้านเขมะปริง อำเภอนายายอาม จังหวัดจันทบุรี เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) ใช้วิธีการพรรณนา (Descriptive Research) และสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth interview) โดยมุ่งวิเคราะห์คุณลักษณะของผู้นำชุมชนที่ส่งผลต่อการโน้มน้าวชาวบ้านให้เกิดการมีส่วนร่วมในการจัดตั้งป่าชุมชนบ้านเขมะปริง และกลยุทธ์การจัดการการสื่อสารแบบมีส่วนร่วมของผู้นำชุมชนในการโน้มน้าวชาวบ้านให้เกิดการมีส่วนร่วมในการจัดตั้งป่าชุมชนบ้านเขมะปริง มีสาระสำคัญในการศึกษาค้นคว้า ดังนี้

1. กลุ่มเป้าหมายวิจัย
2. วิธีการเก็บข้อมูล
3. การวิเคราะห์และตรวจสอบข้อมูล
4. การนำเสนอผลงานวิจัย

กลุ่มเป้าหมายวิจัย

ในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้คัดเลือกผู้ให้ข้อมูลจากผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้อง (Stakeholders) เป็นผู้ให้ข้อมูลหลัก (Key Informants) เกี่ยวกับคุณลักษณะของผู้นำชุมชนที่ส่งผลต่อการโน้มน้าวชาวบ้านให้เกิดการมีส่วนร่วมในการจัดตั้งป่าชุมชนบ้านเขมะปริง และกลยุทธ์การจัดการการสื่อสารแบบมีส่วนร่วมของผู้นำชุมชนในการโน้มน้าวชาวบ้านให้เกิดการมีส่วนร่วมในการจัดตั้งป่าชุมชนบ้านเขมะปริง จำนวน 47 ราย ประกอบด้วย

1. ผู้นำชุมชน จำนวน 1 ราย
2. เจ้าหน้าที่ของรัฐ จำนวน 7 ราย
3. ชาวบ้านผู้ครอบครองพื้นที่ป่าโดยปริยาย จำนวน 12 ราย
4. ชาวบ้านผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย จำนวน 27 ราย

ลิขสิทธิ์ของมหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี

วิธีการเก็บข้อมูล

ในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยเลือกใช้วิธีการเก็บรวบรวมข้อมูล โดยการศึกษาข้อมูลจากเอกสาร (Documentary Data Collection) การสังเกต (Observation) แบบมีส่วนร่วม และไม่มีส่วนร่วม และการสัมภาษณ์เชิงลึก (In-Depth Interview) มีรายละเอียดดังนี้

1. การเก็บข้อมูลจากเอกสาร (Documentary Data Collection)

ผู้วิจัยศึกษารวบรวมข้อมูลจากเอกสาร ตำรา คู่มือ วารสาร แผ่นพับ ข้อมูลสถิติ ข้อมูลโครงการประชุม เอกสารเผยแพร่ ข้อมูลจากหน่วยงานภาครัฐ และกฎระเบียบที่เกี่ยวข้อง รวมทั้งเอกสารอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้อง ทั้งในเชิงข้อมูลปฐมภูมิ (Primary Source) และทุติยภูมิ (Secondary Source) อันจะก่อให้เกิดประโยชน์กับการศึกษาครั้งนี้

2. การสังเกต (Observation)

ผู้วิจัยใช้การสังเกตจากการลงพื้นที่ เพื่อศึกษาและเก็บรวบรวมข้อมูลเกี่ยวกับผู้นำชุมชนและชาวบ้าน เป็นระยะเวลา 1 ปี ซึ่งใช้ทั้งการสังเกตแบบมีส่วนร่วม และการสังเกตแบบไม่มีส่วนร่วม ทั้งนี้ในระหว่างการสังเกตผู้วิจัยจะใช้วิธีการซักถาม พูดคุย แลกเปลี่ยนความคิดเห็นแบบไม่เป็นทางการ เพื่อสร้างความเป็นกันเอง อันจะทำให้ได้ข้อมูลที่เป็นธรรมชาติควบคู่กับการสังเกตทั้งสองแบบข้างต้น

3. การสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth Interview)

ผู้วิจัยใช้วิธีการสัมภาษณ์แบบละเอียด โดยทำการสัมภาษณ์เป็นรายบุคคล เนื่องจากวิธีการสัมภาษณ์ลักษณะนี้จะช่วยให้ได้ข้อมูลแบบเจาะจงในประเด็นที่ต้องการข้อมูล เป็นเครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูลจากผู้ให้ข้อมูลหลัก (Key Informants) ซึ่งหากข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์เชิงลึก จากผู้ให้ข้อมูลหลักไม่เพียงพอในการสนับสนุนข้อสรุปในประเด็นใด ๆ ผู้วิจัยจะใช้วิธีการเลือกตัวอย่างแบบลูกโซ่ (Snowball Sampling) เพื่อเลือกผู้ให้ข้อมูลหลักในการสัมภาษณ์เชิงลึกเพิ่มเติม กล่าวคือ ใช้วิธีการสอบถามจากผู้ให้ข้อมูลหลักที่ได้สัมภาษณ์ไปแล้ว โดยให้แนะนำผู้ให้ข้อมูลหลักคนอื่นที่สามารถให้ข้อมูลในประเด็นที่ข้อมูลยังไม่เพียงพอได้ ซึ่งมีความเป็นไปได้ที่จะทำให้ได้รับข้อมูลครบถ้วนตามความต้องการในประเด็นนั้น ๆ

การวิเคราะห์และตรวจสอบข้อมูล

1. ข้อมูลที่ได้จากการเอกสาร ใช้วิธีวิเคราะห์เนื้อหาเอกสาร (Content Analysis) นำเสนอด้วยข้อมูลด้วยวิธีการพรรณนา (Descriptive Research)

2. ข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth Interview) ใช้การวิเคราะห์แบบอุปนัย (Analytic Induction) โดยนำข้อมูลมาเรียบเรียงและจำแนกอย่างเป็นระบบ ตรวจสอบข้อมูลที่ได้ว่าครบถ้วนเพียงพอที่จะตอบคำถามตามวัตถุประสงค์ของการวิจัยครบถ้วนหรือไม่ จากนั้นนำมาตีความหมายเชื่อมความสัมพันธ์ และสร้างข้อมูลสรุปจากข้อมูลต่าง ๆ ที่รวบรวมได้เพื่อตอบคำถามตามวัตถุประสงค์ของการวิจัยข้อมูลเชิงคุณภาพ

3. การตรวจสอบสามเส้าข้อมูล (Data Triangulation) เพื่อพิสูจน์ว่าข้อมูลที่ผู้วิจัยได้มาถูกต้องหรือไม่ โดยวิธีการตรวจสอบแหล่งที่มาของข้อมูลด้านบุคคล กล่าวคือ หากบุคคลที่ให้ข้อมูลเปลี่ยนไป ข้อมูลที่ได้จะเหมือนเดิมหรือไม่ เช่น ผู้วิจัยซักถามข้อมูลจากกลุ่มผู้ให้ข้อมูลหลักในประเด็นเดียวกันหลายคน เพื่อเป็นการตรวจสอบความถูกต้องของข้อมูล

4. การตรวจสอบสามเส้าด้านวิธีการเก็บรวบรวมข้อมูล (Methodological Triangulation) เป็นการเก็บรวบรวมข้อมูลหลายวิธี กล่าวคือ ใช้วิธีการสังเกตแบบมีส่วนร่วมและไม่มีส่วนร่วม ควบคู่กับการสัมภาษณ์ พร้อมทั้งศึกษาข้อมูลจากแหล่งเอกสารประกอบกัน เพื่อให้ได้ข้อมูลที่ถูกต้องมากที่สุด

การนำเสนอผลงานวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้นำเสนอข้อมูลที่สรุปรวบรวมประเด็นจากการวิเคราะห์ตามแนวคิดและทฤษฎี รวมถึงงานวิจัยที่เกี่ยวข้องและการสัมภาษณ์ โดยนำมาเขียนในรูปแบบการนำเสนอข้อมูลเชิงพรรณนา (Descriptive Research) และมีการบรรยายโดยแบ่งการนำเสนอตามวัตถุประสงค์ของการวิจัย